

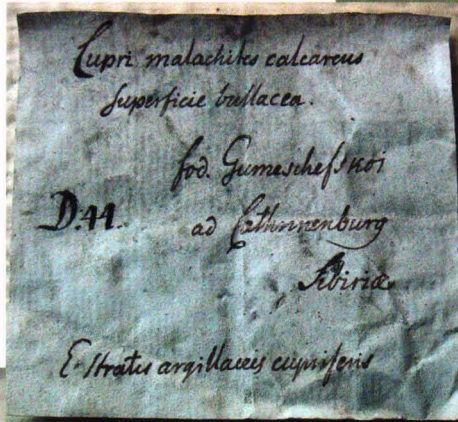
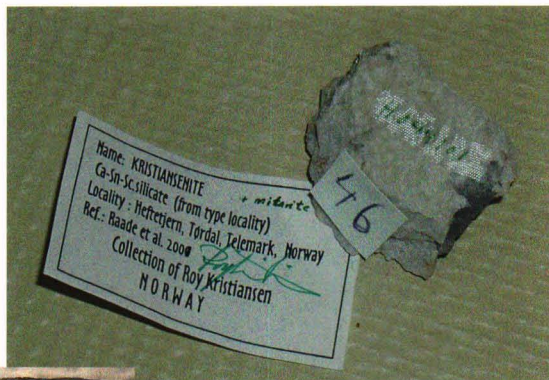
KATALOGISERING

Av Claus Hedegaard

Du skal læse dette, især hvis du ikke gider!

Information adskiller en mineralsamling fra en tilfældig stendynge. Stykkerne er værdiløse, hvis de ikke er uløseligt forbundet med oplysninger. Det gælder også fossiler, som dog kan forarbejdes til cement og dermed har værdi uden oplysninger.

Jeg har samlet mineraler i over 25 år og tidligere fossiler i ca. 15 år. Det har givet mig mange muligheder for at ændre mening om den ideelle organisering af samlinger og tilhørende oplysninger og jeg vil forsøge at formidle mine erfaringer. Der er stor forskel på den type oplysninger, der følger en

omstændigheder et spørgsmål om andre samleres interesse. Hvis du giver mig en lille, halv ammonit med gode oplysninger om lokalitet o.s.v., vil den interessere mig og jeg gemmer den sikkert; hvis du giver mig en stor, hel ammonit uden nogen oplysninger ender den med sikkerhed i skraldespanden.

Du glemmer aldrig? Du har selv fundet alle stykkerne og kan tydeligt

huske hvert eneste? Idiot! Det massive KLASK! du hørte, var de tyk-pandede, der knaldede Stein i bordet. Vi andre må erkende, vor hukommelse er ikke perfekt og at vi ikke ved hvornår den er god og dårlig. Vi ved, der er noget galt, når vi ikke kan huske, men hvad så når vi kan? Husker vi rigtigt? Måske, måske ikke. Det er derfor, jeg katalogiserer min samling.

Der er også et par detaljer fra den afdeling, vi ikke bryder os om at tænke på. De færreste af os er udødelige og på et tidspunkt skal andre overtage samlingen. Hvis de skal have glæde af den, må vi give dem oplysninger om stykkerne. Hvorfor er den klump kalk med mikroskopiske Kvarts krystaller interessant? Fordi den kommer fra Fakse Kalkbrud [hvorfra Kvarts krystaller er relativt sjældne]. Det kan man ikke se på den, det må stå på en seddel eller i kataloget.

Så er der den med forsikringen. Er din samling forsikret? Det bør den være af flere grunde - det uddyber jeg lige, selvom det er udenfor emnet. Det væsentlige er, at ethvert forsikrings-selskab vil gerne vide, hvad det forsikrer. Er din samling 100.000 værd? Det kan godt være, men hvordan vil du blot sandsynliggøre det, efter huset er brændt? Hvis du har et katalog, kan du give selskabet en kopi. Så ved det, hvad der er forsikret - før skaden er sket, kan du

samling af ordoviciske ostracoder fra et bestemt stenbrud og en samling af enkeltkrystaller af ædelsten, som man må tage hensyn til. Men der er ingen forskel på overvejelserne om hvorfor eller hvordan man holder styr på oplysningerne.

Hvorfor katalogisere?

En samling bør katalogiseres for at bevare oplysninger om stykkerne og sikre at oplysningerne altid følger stykkerne, hvadenten de sælges, byttes, flyttes eller bare støves af. Se nedenfor, hvad der kan ske på trods af de bedste hensigter. Stykkerne i din samling har kun værdi, hvis du bevarer oplysningerne. 'Værdi' kan være økonomisk, i sjældne tilfælde måske videnskabelig, men under alle

vise, hvad der er dækket af policen og sætte en værdi på. Mit forsikringselskab har en kopi af mit katalog og får en ny hvert år. Assurandøren aner intet om mineraler, men han har et dokument, der beskriver det forsikrede. Det kan han godt lide. Det kan jeg sådan set også.

Skrækhistorier

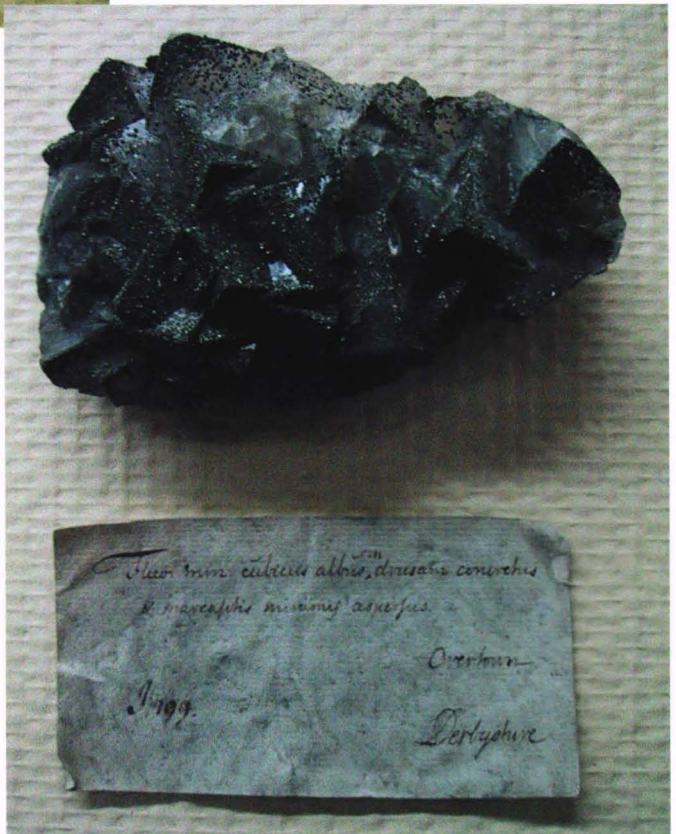
Jeg har oplevet meget mærkeligt, fordi oplysninger ikke fulgte stykkerne og man har gættet eller fordi de har været kryptiske. For ikke at få fjender har jeg ændret detaljer i historierne, men indholdet er sandt.

I 1980 solgte et dansk auktionsfirma en 'herskabssamling' af mineraler og fossiler. Stykkerne var 'organiseret med en skovl' - hældt ned i kasser uden hensyn. Jeg fik selv et stykke med Kryolit krystaller, en smule trådsølv, nydelig Dolomit, m.m. Der var tilmed mange etiketter, selvom firmaet havde skilt de fleste fra de tilhørende stykker, men ... etiketterne angav mineralets navn, men ikke lokalitet. Det var til at græde over. Interessant materiale fra skønmæssigt 1890-1930 uden oplysninger. De dyreste kasser gik for ca. 300 kroner - selv den gang ville mange enkeltstykker have kostet mere, hvis der havde været ordentlige data og man havde passet på dem.

Mange kender Villiaumit (natrium fluorid) som rød korn i lujavrit fra Grønland (fra mindst ca. 100 meters dybde i den nye Kvanefjeldstunnel, Ilimaussaq intrusionen nær

Narssaq). Desværre skriver mange blot 'Grønland' på etiketten - 'den er fra det-sædvanlige-sted-du-ved-nok.' Sikkert i den bedste mening, genskaber nogen den tabte information og skriver 'Ivigut' på etiketten - 'der kommer alle fluoriderne fra.' Ved at kombinere sjusk og uvidenhed får vi misfosteret 'Villiaumit fra Ivigut' der er ganske hyppigt på stenmesser. Oplysninger skal følge stykket fra den der finder det og må ikke efterrationaliseres.

Jeg fik et mineral, hvor der blot stod GC på den medfølgende seddel. En høflig forespørgsel afslører, at det står for 'Grube Clara' og at 'der samler jeg så meget, at det er for besværligt at skrive helt ud' - hør fister, kopimaskinen er opfundet! Uden at gå i dybden har jeg fundet mange andre mulige betydninger af GC bare i min egen samling: Grube Camphausen (Saar), Grube Carolina (Pfalz) og Grube Casparizeche (Saurland) i Tyskland, mange amerikanske counties såsom Gila Co. (Arizona), Garland Co. (Arkansas), Grant Co. (New Mexico) m.fl. Dertil kommer Giants Causeway og Gobbin Cliffs i Nordirland, Germania Camp i Washington, Grand Canyon i Arizona, ... Koder og forkortelser hører ikke hjemme i et katalog eller på etiketter.

For 20 år siden overtog jeg en dansk systematisk samling. Deri var et stykke Collinsit fra Canada og et fra South Dakota. De så ret ens ud (stænglede, gråbrune), men det kan jo ikke undre at et givet mineral har et karakteristisk udseende. Jeg kiggede grundigt på begge stykker - de svarede til beskrivelsen i litteraturen - vaskede og katalogiserede dem. Først da jeg havde haft dem nogle måneder, faldt det mig ind, at prøve at sætte dem sammen. Netop! De passede fint sammen - eet stykke var brækket i to og ihvertfald det ene var hægtet sammen med forkert information. En eller anden fumlede og skrev lokaliteten efter hukommelsen. Oplysninger skal være uløseligt forbundet til stykkerne.

Det der med forsikring er ikke helt ligegyldigt og det er ikke bare et spørgsmål om at få erstattet samlingen, hvis huset brænder. Nogle forsikringselskaber betragter samlinger af enhver art som 'særligt indbo', der kun dækkes med et meget lille beløb medmindre man har tegnet en speciel forsikring. Jeg havde oprindeligt et selskab, hvor assurandøren forsikrede mig, at min samling var ikke 'særligt indbo' og derfor dækket af mine normale indboforsikring. Men af 'administrative grunde' kunne jeg ikke få samlingen nævnt udtrykkeligt på policen. Jeg skiftede selskab. Det er dels et spørgsmål om at være sikker på, samlingen er dækket, hvis uheldet er ude, dels at hindre diskussionen om at forsikringen er 'ugyldig fordi der er en stor mængde udækket særligt indbo', hvis der sker skader på andre ting. Man risikerer teoretisk set ikke at have dækning for f.ex. stjåle fjernsyn, stereoanlæg og CD'er, hvis man har meget 'særligt indbo' der ikke er dækket og som 'kunne friste tyve.' Også selvom intet af dette 'særlige indbo' er stjålet. Man skylder sig selv at overveje, hvordan samlingen er dækket af forsikringen. Man kan vælge, at den ikke er forsikret, men så skal den alligevel nævnes i policen! Skriv et eller andet i retning af 'samling af ordoviciske ostracoder er ikke dækket.' Ellers risikerer du i tilfælde af skade at have 'underforsikret' og så får du heller ingen erstatning.

Numre

Den letteste måde at koble oplysninger og stykker er at klistre et nummer på stykket og bruge det på etiketten eller i kataloget. Det lyder enkelt, men her er vi inde på et område, der kan knuse gamle venskaber. Konflikten er om nummeret skal være et løbenummer eller en informationsbærende kode i sig selv. Altså om man foretrækker '1347' eller 'S-V-8.2/VII-4-3.2' Jeg har prøvet begge dele og foretrækker afgjort løbenummeret. Det er numme-

rets opgave at koble stykket til oplysningerne, ikke at kondensere oplysningerne.

Ulempen ved koden er, at man skal bruge lang tid på at konstruere det rette nummer til et givet stykke og der dukker altid noget op (for eksempel et nyt mineral), man ikke har afsat plads til i koden. Med et kodenummer har man også en forventning om at kunne aflæse oplysningerne fra koden, men det kræver også tid at sætte sig ind i og det er noget vanskeligere at slå et kodenummer op i en bog, end at slå et løbenummer op.

Jeg foretrækker løbenummeret, fordi det er enkelt og hurtigt at anvende. Hvis 1347 var det seneste stykke, jeg katalogiserede, må det næste være 1348. Det er da nemt! Jeg indførte løbenumrene for over 25 år siden, begyndte med nr. 1 og har fortsat lige siden. Bemærk, man kan sagtens bruge bogstaver i stedet for tal eller en kombination af bogstaver og tal, men de fleste synes at have lettere ved at overskue rene tal.

Numrene kobler stykker til oplysningerne og bruges ikke til at tælle stykkerne! Det vil sige, at hvis flere stykker har samme information, får de samme nummer. De tre stykker Wshlerit, du fandt i Saga den 18. oktober 1985, får samme nummer. Hvis du absolut må vide hvor mange stykker, du har i samlingen, kan du bare tælle dem.

Til dato har jeg kun fortrudt en ting med mine løbenumre: Jeg har genbrugt nogen af dem. Det skal man aldrig gøre! I tidens løb har jeg selvsagt skilt mig af med mange stykker fra samlingen og det syntes logisk at genbruge numrene. Når jeg byttede 317 (Fluorit fra Blackdene Mine) væk, kunne jeg lige så bruge nummeret igen til Gips fra Første. Det er også meget godt, medmindre der altså stadig ligger et stykke Fluorit fra Blackdene med nummer 317 et eller andet sted. Det gjorde der! Det er i den grad forbandet, når man glemmer sin egen moralprædiken: nummeret er et unikt bindeled mellem stykker og informationer. I min samling er '317' forbindelsen mellem en håndfuld violette sten og oplysningerne 'Fluorit, Blackdene Mine, ...' og ikke noget som helst andet. Mere ... tror jeg ...

Etiket eller katalog?

Det er et spørgsmål om temperament, om man samler sine oplysninger på løse etiketter, der ligger ved stykkerne, i et katalog i bogform eller begge dele. Det sidste er selvsagt det bedste, men mindre kan gøre det.

Fordelen ved løse etiketter er, at oplysningerne ligger sammen med stykkerne. '317. Fluorit,

Blackdene Mine, ...' står på en seddel, der ligger under stykket. Selvom en eller anden idiot genbruger nummeret til noget andet, vil der stadig ligge en etiket med de korrekte oplysninger under hvert stykke. Det er godt.

Ulempen ved løse etiketter er, at de to selvstændige enheder - stykke og etiket - kan skilles. Det er selv sagt derfor der er et nummer på både stykket og etiketten, men hvis etiketten er blevet rigtigt væk, hjælper det jo ikke meget. I almindelighed er der heller ikke meget plads på en etiket, hvad der begrænser muligheden for længere forklaringer.

Fordelen ved et katalog er, at alle oplysningerne er samlet. Lige gyldigt, hvad man søger efter, står det et eller andet sted i bogen. Et katalog er let at fotokopiere, så man kan have et ekstra liggende hos naboen, hvis huset brænder eller originalen bliver væk.

Ulempen ved et katalog er netop, at det hele er samlet. Hvis kataloget bliver væk, mister man alle oplysninger. Det er måske ikke den store risiko i det daglige, men jeg har set flere ældre samlinger, hvor kataloget var gået tabt og samlingen derfor var reduceret til en skærvebunke. Dertil kommer, at hver gang man vil vide, hvad '317' er, må man slå op i kataloget.

Til min egen samling har jeg udelukkende et katalog og ingen løse etiketter, fordi jeg har for lidt plads. Hvis hvert stykke skal ligge fornuftigt på eller ved sin etiket skal der bruges mere plads. For god ordens skyld har jeg dog adskillige versioner af kataloget opbevaret flere steder (vi kommer til computere lidt senere) og er på den måde sikret, hvis den ene eller anden version bliver væk. Set fra synspunktet om at bevare samlingen i tilfælde af pludselig død (man kan jo blive kørt over af en sporvogn) er det en fare, at kataloget bliver smidt væk/solgt på auktion/brændt i pejsen og samlingen pakkes ned i kasser uden oplysninger. Men jeg har såmænd også set dødsboer, hvor samlingen er pakket omhyggeligt ned og etiketterne tilsvarende omhyggeligt i en selvstændig æske 'så de ikke bliver krøllede.' Det er altså et spørgsmål om, at ens nærmeste ved, hvad de skal stille op med samlingen, når man dør og det ligger en del udenfor emnet 'katalogisering'.

Regnemaskine

Eller skal vi bøje os for de anglofile teknokrater og kalde den 'computer'? I vore dage er det ikke muligt at overveje informationsopbevaring uden at tage dem med i overvejelserne. Det betyder ikke, man skal bruge en , men man bør overveje det

No.	614
Mineraler	Zincit, Willemit, Franklinit, Calcit, ? (hvidlig), ? (orange-brun) og Sussexit (lys rødbrun)
Lokalitet	Sterling Hill, Ogdensburg, Sussex Co., New Jersey
Land	USA
Indgæet	1987
Udgæet	Nej
Kilde	John E Macdonald (no. 1426) via Phil Betancourt (Moorestown)
Kommentar	indgæet 1965 hos Phil Betancourt
Typelokalitet	Zincit

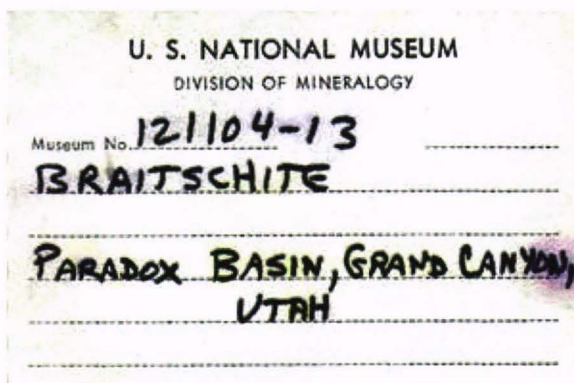
Dette er databasen til mit eget katalog, i den form jeg bruger til indskrivning. Bemærk, der er ingen felter til tekniske oplysninger udover "typelokalitet" - Zincit blev beskrevet fra Sterling Hill og jeg interesserer mig specielt for mineraler fra typelokaliteter. Hvis jeg vil kende formelen på Zincit, må jeg slå den op - der er ingen grund til at overføre oplysninger fra bøger til databaser i en uendelighed.

614 Zincit, Willemit, Franklinit, Calcit, ? (hvidlig), ? (orange-brun) og Sussexit (lys rødbrun)
Sterling Hill, Ogdensburg, Sussex Co., New Jersey
USA
Indgæet 1987 fra John E Macdonald (no. 1426) via Phil Betancourt (Moorestown)
indgæet 1965 hos PB

Dette er en udskrift af mit katalog - ja, jeg har også papirversioner af alle mine data. Bare som en sikkerhed!

614 Zincit, Willemit, Franklinit, Calcit, ? (hvidlig), ? (orange-brun) og Sussexit (lys rødbrun)
Sterling Hill, Ogdensburg, Sussex Co., New Jersey
USA

Ved siden af samlingen ligger en kort version af kataloget, som har de væsentligste oplysninger og er lettere at håndtere. De forskellige versioner af kartotek og katalog er blot forskelligt "lay out" af oplysninger fra databasen - der er ikke noget ekstra skrivearbejde.

Skoleeksempel på hvordan man ikke skal lave en etiket og hvorfor: Braitschit kommer i matrix med bl.a. Halit og Sylvit, som er hygroskopisk og laver våde pletter på etiketten. Hvis pennen ikke er vandfast løber teksten ud. Det er noget rod!

grundigt. Min egen samling er katalogiseret ved hjælp af et database-program og jeg kan ikke forestille mig en anden måde at lave et katalog. Jeg vil med vilje ikke argumentere for eller imod bestemte systemer og programmer, men nævne nogle ufravigelige krav.

Det er en forudsætning, katalogisering og andet papirarbejde tager så lidt tid som muligt. Jeg ønsker at bruge min tid på et se på mineraler og læse om dem, ikke på at være administrator. Mine oplysninger skal være let tilgængelige og lette at opdatere. Den tid, jeg ikke roder med papir, kaste knogler eller tage del i andre okkulte aktiviteter, kan jeg bruge på

Etiketter til Columbit fra Napoleons samling ... altså den andens ... d.v.s. den tredies' søn. Bemærk ældre stavning "Evigtok" = Ivigtut. Dette er fra et blandet lot, der også indeholdt andet end Columbit, som gik via Ecole des Mines i Paris.

I gamle dage - frem til 1960erne - fandtes geologi undervisning i de danske skoler og det danske mineselskab, Kryolitselskabet Øresund, forærede ofte referencestykker til skoler. De kom pænt nummereret med etiketter. Senere afskaffedes undervisningen, skolerne smed stykkerne ud og eleverne tror nu "aluminium laves på fabrikker." Jeg afholder mig fra kommentarer ...

minerallerne. Med andre ord, skal databasen gøre arbejdet lettere og give mig nogle yderligere muligheder. Jeg har ikke en database fordi det er 'moderne' eller fordi jeg havde brug for en ekstra hobby.

Der findes flere færdige databaser til administration af mineralsamlinger. Jeg bryder mig ikke om dem. Det er en ualmindeligt grov udtalelse og generalisering, men ikke desto mindre i tråd med min holdning. Der er nøglefærdige systemer, som iøvrigt ofte kommer med en færdig pakke oplysninger (f.eks. kemiske data), der kan kombineres med ens egne oplysninger (man kan f.eks. finde alle sulfider, man har i samlingen). Ulempen er, at de ofte (ofte, ikke altid) mangler fleksibilitet; brugeren kan ikke selv definere strukturen af sit kartotek. Der findes også enkelte individuelle, konsulent-baserede systemer. De har den fordel, at man får præcis den løsning, man gerne vil have, men også den ulempe, at de koster en formue.

Både de nøglefærdige og individuelle systemer lider under, at de som regel udbydes af en-mands firmaer. Det vil sige, alle fremskridt, opdateringer og sikkerheden for anvendelse under et nyt styresystem afhænger af een person. Jeg har intet imod en-mands firmaer som sådan - min tyrkiske grønthandler har absolut ingen ansatte - men jeg er tilbageholdende med at være dybt afhængig af et mange år.

Det fornuftige valg er at købe et godt, alment database program (jeg bruger Filemaker Pro), hvor man selv kan definere felterne. Det tager måske lidt tid i begyndelsen, men den tid er givet godt ud. Der er tre ufravigelige betingelser for at vælge et program:

1) Programmet skal kunne administrere en tilpas stor datamængde. Det er sjældent et problem, medmindre man begynder at lagre billeder i programmet, men vær opmærksom på det. Accepter absolut intet under 10MB, selvom du kun skal opbevare tekst.

2) Programmet skal ubetinget kunne søge efter ord inde i en tekst streng. Min Collinsit ovenfor er faktisk 'Carbonat-hydroxylapatit (Quercyit) med Collinsit'. Hvis jeg skal kunne finde alle stykker af et bestemt mineral, må jeg kunne lede efter et ord midt i en sætning. Mange siger, man kan bare definere f.eks. fem felter med mineraler, hvorefter de demonstrerer et halv-times ritual for rent faktisk at finde alle deres stykker af et eller andet. Duer ikke! Hvis jeg skal bruge alle mine stykker Collinsit, vil jeg have dem på een gang og ikke i fem små port-

ioner.

3) Programmet skal ubetinget kunne importere og exportere oplysninger til og fra en TAB-separeret TXT fil. Det vil sige en fil, hvor alle oplysninger til et givet stykke/nummer står på en lang linie og feltene er adskilte af et tabulator-tegn. Dette er det ældste standard fil-format i computer-verdenen, som forstås af alle computere og næsten alle programmer, der har med tekst at gøre. En dag skal du have et nyt program og så skal det være muligt at overføre alle oplysninger fra det gamle til det nye.

Jeg har set adskillige selv ganske store museer forbyrde sig mod et eller flere af disse krav de seneste 10-15 år. Med et par undtagelser, der fastholder deres fejltagelser, har de måttet skifte program og ofte smide flere års arbejde ud ved samme lejlighed.

Hvis du har regnemaskine: Husk at lave sikkerhedskopier. Vi tager den lige en gang til: Husk at lave sikkerhedskopier. De fleste glemmer det og på et eller andet tidspunkt går det galt - harddisken bliver fræset i stykker, regnemaskinen bliver stjålet, din velsignede søn hælder rød sodavand ned i tastaturet, ... Have mindst to sæt disketter/CDer med oplysningerne og en udskrift på papir. Opbevar oplysningerne forskellige steder.

Hvis du ikke har regnemaskine: Køb ikke en, bare fordi naboen har. Overvej om du virkelig har brug for den og om den gør din dagligdag lettere. Tal med venner, der allerede har en database over deres samling og lær af deres fejl. Køb ikke ubetinget det nyeste og dyreste. Aviserne er fulde af let-brugte maskiner fra sidste år, som næsten intet koster. De fleste er ganske glimrende!

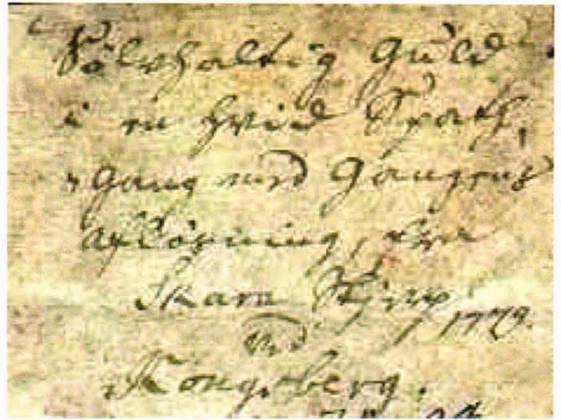
Hvilke oplysninger?

Hvilke oplysninger, der skal med i et katalog, afhænger både af hvad, man samler (minerale, fossiler, slebne sten, ...), hvilke interesser man har og hvor meget tid, man ønsker at lægge i katalogiseringen. Dette er mine forslag, men overvej grundigt, hvad der passer til dig - helst før du begynder, for det er surt at lave om!

Til et mineral er det absolutte minimum af oplysninger:

Nummer: Løbenummer, der sidder på stykkerne.

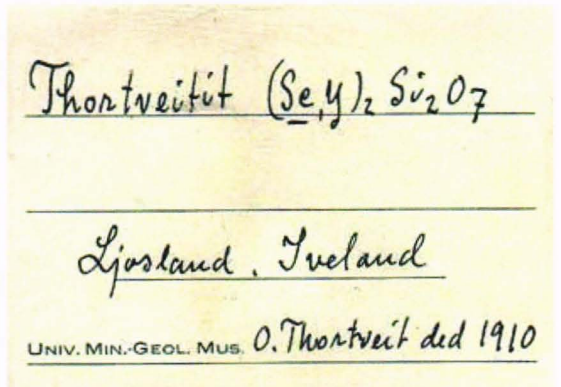
Minerale: Ihvertfald 'det vigtige' mineral og allerhelst alle, der findes i stykket. Det er selvsagt 'Sølv',

Etiket fra gammelt stykke Electrum fra Skara, som siger: Sølvholdig guld i en hvid Spath-gang med gangens afsløsing, fra Skara Skjerp ved 1779

Kongsberg. Stykket til etiketten ovenfor - "7219" er et fortløbende nummer og det sidder godt fast ... det oprindelige var faktisk faldet af.

Etiket til et stykke Thortveitit, som Olaus Thortveit i 1910 gav til Mineralogisk Geologisk Museum.

du synes, er vigtigst på et vist stykke fra Kongsberg, men derfor kan Arsenopyrit krystallerne godt være mere interessante. Jeg skriver selv alt på, som jeg kan se i stykket også selvom jeg ikke kan identificere det. Hos mig er 'mineral' feltet på nr. 614: 'Zincit,

Willemit, Franklinit, Calcit, ? (hvidlig), ? (orange-brun) og Sussexit (lys rødbrun) - altså en lystig blanding af bestemt og ubestemt mineraler og beskrivelser. Mit katalog er organiseret som en database på en regnemaskine og det tillader mig at finde selv 'uinteressante' (f.ex. Calcit fra Sterling Hill) og 'uidentificerede' mineraler. No. 614 ligger i skuffen som 'Sussexit', men når der kommer en Sterling Hill ekspert forbi, får han (eller hun) lov at se på '?' (hvidlig) og '?' (orange-brun) og kan forhåbentlig fortælle, hvad det er.

Lokalitet: ... og lad nu være med at sjuske! Skriv det hele: Niveau, stoll, mine, by, fylke, land - og undgå forkortelser. Det er muligt, du er ekspert i Norra ... stermässas geografi, men du er sikkert også den eneste. Dette er katalogets vigtigste felt. Et stykke Trådsølv uden lokalitet er tæt på at være værdiløst; et ubestemt stykke fra Kongsberg (også selvom det ikke er Sølv) kan godt være spændende.

Andree oplysninger kan være rare at have, men ikke er helt så vigtige.

Indsamlingsdato: Hvornår blev stykket fundet? Man kan sige et eller andet tåget om, at 'så kan man regne ud, hvor i minen, det er fundet.' Idiot! Hvis du ikke skriver ned, hvor det er fundet, med det samme, er der ingen grund til at tro, andre gør det. Men nogen synes da der er sjovt at få eller have 30 år gamle stykker.

Indgået i samlingen: Dato, hvor du fik stykket. Som indsamlingsdatoen, gør det ikke meget andet end at antyde, stykket er 'gammelt' når den tid nu kommer.

Kilde: Du har fået stykket af NN. Det er da meget sødt at skrive på etiketten eller i kataloget og bidrager til at give stykke og samling et 'historisk perspektiv.' Selv skriver jeg hele rækken af tidligere ejere i det omfang, jeg kender dem, altså et eller andet i retning af 'A via B via C ... via Q.' Det er bare fyld, men vækker selvsagt vild jubel ude på ståpladserne, at man har et stykke, der har tilhørt Napoleon (11952. Columbit. Ivigtut, Arsukfjord, Grønland, Danmark) - nej, netop ikke den Napoleon, men derimod Napoleon IIIs søn, der - guderne må vide hvorfor europæiske kongehuse har så lidt fantasi - også had Napoleon.

Bestemmelse: Det kan være en hjælp for andre brugere (og ens egen hukommelse), især hvis man har mange lidt obskure ting, at man kort redegør for, hvordan stykket er bestemt. Hvilken bog, har du brugt? Undersøgte du hårdhed, stregfarve, krystalform? Hvilke andre mineraler overvejede du og hvordan udelukkede du dem? Er der evt. lavet røntgen diffraktion eller anden analyse af stykket?

Beskrivelse: Hvis man er meget energisk, kan man komme med en mere fyldestgørende beskrivelse af stykket og/eller de enkelte mineraler. Det kan være en hjælp, hvis man ofte sidder med kataloget eller databasen og prøver at huske stykker - hvordan ser min Kolwezit egentlig ud? Hvor store er de Sayrit krystaller egentlig? Hvis det skal være meningsfyldt, kræver det et meget stort stykke arbejde.

Kommentar: Ligegyldigt hvor godt man planlægger, har man sommetider brug for at kunne skrive et eller andet specielt om netop det ene stykke. Nogle af mine danske Pyrit stykker ligger i et glas med silicon-olie, andre i petroleum - det er vigtigt at vide, når man skal rense dem. I 1990 byttede jeg et par gange med NN, som i mit kommentar felt har fået betegnelsen 'notorisk plattenslager' (vi taler om rust klumper, der først var en 'meget sjælden meteorit fra Polen, som endnu ikke er beskrevet' og da den ikke gik længere, blev til 'meteorit fra Henbury, Australien'). Det er den slags, der kun dukker op enkelte gange og ikke berettiger selvstændige felter.

Jeg synes i almindelighed ikke, det er værd at bruge tid og kræfter på at nedskrive de enkelte mineralers egenskaber (formel, krystalsystem, hårdhed, ...) i kataloget. Hvis jeg virkelig ønsker at vide, at Thomsenolit er $\text{NaCa}[\text{AlF}_6]\text{4H}_2\text{O}$, så kan jeg slå det op i en bog - det er hurtigere end at slå det op, hver gang jeg katalogiserer et stykke med Thomsenolit (229 gange - indtil nu). Det er et godt eksempel på, at man må afveje individuelt, hvad man har brug for. Hvis man har et potentielt behov for at kunne finde hexagonale mineraler fra Grønland (findes i utroligt store mængder!), er det relevant at samle oplysningerne i kataloget.

Til et fossil er det absolutte minimum af oplysninger:

Nummer: Løbenummer, der sidder på stykkerne.

Art(er): Ihvertfald 'det vigtige' fossil og allerhelst alle, der findes i stykket. Den flotte Dactyloceras, er vigtigst på stykket fra Schlaifhausen, men fragmentet af en Hildoceras på bagsiden er faktisk sjældnere. Skriv alt, du kan se i stykket også selvom du ikke kan identificere det.

Lokalitet: ... og lad nu være med at sjuske! Skriv det hele: niveau, fjeldside, bjerg, by, fylke, land - og undgå forkortelser. Dette er katalogets vigtigste felt. o.s.v.

Formation: Det er rart at vide, ammonitten er fra jura og ikke kridttiden og hvis man så får lias e med og evt. en alder på 182 millioner år er det jo fint. Ofte er det vigtigt at holde rede på formationen, da

der findes flere på samme lokalitet. Gram Lergrav i Sønderjylland har (havde) glimmerler ovenpå silt og de to sedimenter rummer forskellige organismer. Det ved man kun, hvis man holder øje ude i felten.

Derefter kommer felter til oplysninger, der kan være rare at have, men ikke er helt så vigtige.

Indsamlingsdato: Hvornår blev stykket fundet? Se ovenfor.

Indgået i samlingen: Dato, hvor du fik stykket. Se ovenfor.

Kilde: Du har fået stykket af NN eller samlet det selv. Se ovenfor.

Bestemmelse: Det kan være en hjælp for andre og ens egen hukommelse, at man kort redegør for, hvordan stykket er bestemt. Hvilken bog, har du brugt? Spurgte du andre? Talte du antallet af pigge?

Beskrivelse: Hvis man er meget energisk, kan man komme med en mere fyldestgørende beskrivelse af stykket. Det kan være en hjælp, hvis man ofte sidder med kataloget eller databasen og prøver at huske stykker - hvordan ser min Scaphella bolli egentlig ud? Hvor store er de Isurus hastalis tænder egentlig? Hvis det skal være meningsfyldt, kræver det et meget stort stykke arbejde.

Kommentar: Ligegyldigt hvor godt man planlægger, har man sommetider brug for at kunne skrive et eller andet specielt om netop det ene stykke. Mange fossiler er konserveret, præpareret med syre eller limet. Det kunne man skrive her.

Jeg synes i almindelighed ikke, det er værd at bruge tid og kræfter på at nedskrive de enkelte fossilers systematiske placering. Sådan noget ændres alligevel hele tiden og man ender med at bruge mere tid på at opdatere kataloget end på at se på stykkerne. Det er et godt eksempel på, at man må afveje individuelt, hvad man har brug for. Hvis man har et potentielt behov for at kunne finde medlemmer af Siphonodentalidae fra Italien, er det relevant at samle oplysningerne i kataloget. o.s.v.

Man bør have en politik for manglende oplysninger. Man får ofte et stykke, som man er sikker på, kommer fra en bestemt lokalitet, men som ikke følges af en etiket. For mange år siden fik jeg et nydeligt stykke med Kryolit-krystaller, som sad på en sprække i massiv Kryolit med Siderit, Sphalerit og Chalcopyrit. Der er ingen tvivl om, dette stykke er fra Ivigtut i Grønland, men ... de oplysninger fulgte ikke med. Hvad gør man? Lader lokalitetsfeltet stå tomt? 'Snyder' og gætter en lokalitet? Hvis du svarer 'ja', så læs lige om Villiaumit og Collinsit under skrækhistorierne. Natural History Museum i Lon-

don udviklede en strategi, som jeg og mange andre har overtaget: Efterrationaliserede lokalitetsdata skrives i en firkantet parentes og mine Kryolit-krystaller har derfor lokaliteten [Ivigtut, Arsukfjord, Grønland, Danmark]. Det er tydeligt, oplysningerne ikke fulgte stykket, men at jeg efter sammenligning med tilsvarende materiale konkluderer, det må være fundet i Ivigtut.

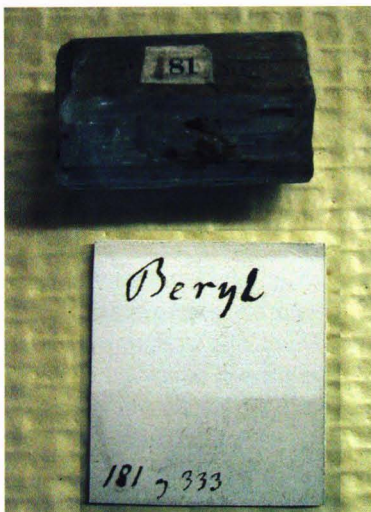
Tidligere fik jeg en del stykker Descloizit fra 'Tsumeb' i Namibia, men har senere fundet ud af, det må være forkert. Descloizit forekommer ikke i Tsumeb, ... det vil sige næsten ikke. Ved 'Tsumeb' forstår vi som regel De Wet skakten (3 oxidationszoner, Azurit, Dioptas ...), hvor der aldrig er fundet Descloizit. Vest for Tsumeb ligger Tsumeb West, som er ukendt af de fleste. Der findes (fandtes) Descloizit. Ikke meget og sjældent værd at samle på og de stykker jeg fik for længe siden, svarer ikke til materiale fra Tsumeb West. Derimod er der fundet meget fin Descloizit i Berg Aukas ved Grootfontein, ca. 70 km fra Tsumeb og mine 'Tsumeb' stykker ligner ganske godt Berg Aukas materiale. Derudover er der fundet Descloizit mange andre steder i nabolaget (Otavi Bjergene) og det er ikke umuligt, handlede i Tsumeb har leveret materiale fra andre steder og køberne har ikke overvejet, at 'købt i Tsumeb' er ikke det samme som 'fundet i Tsumeb.' Jeg har altså nogle stykker Descloizit, indgået med lokaliteten 'Tsumeb', men som med stor sikkerhed ikke er fra Tsumeb, som ligner materiale fra Berg Aukas, men som kunne være fra et sted, jeg ikke kender. Hvad så? Min lokalitetsangivelse bliver derfor lidt kringlet, nemlig: Tsumeb [Berg Aukas, Grootfontein], Namibia. Det vil sige, der stod 'Tsumeb' på stykket, men jeg synes, det ligner materiale fra Berg Aukas - med de muligheder og begrænsninger min viden giver. Jeg skelner altså mellem medfølgende oplysninger og mine egne tolkninger.

Praktiske detaljer

Papir: Hvadenten du skriver et katalog eller laver løse etiketter, så brug papir af god kvalitet. Det behøver ikke være håndlavet italiensk papir med vandmærke, men bør være syrefrit og have en rimelig forventet levetid.

Håndskrift: Hvis man skal skrive i hånden er det bedste ubetinget tusch, som holder i nogle hundrede år. Blyant er faktisk ganske glimrende; det kan slides/gnides væk, men er kemisk stabilt og skades ikke af fugt. Kuglepen er ikke nødvendigvis dårligt, men det afhænger af fabrikatet Undgå under alle omstændigheder vandopløselige penne - mange mo-

derne penne bruker faktisk vandopløseligt blæk. Vær opmærksom på, mange pennes skrift falmer med tiden.

Maskinskrift: Meget apropos regnemaskiner, så kommer den slags ofte med en skriver (printer). En del 'ink jet' skrivere har vandopløseligt blæk og bør undgås. Farven fra laser-skrivere er sikkert relativt stabil (vi har kun få års erfaring) overfor blegning, men kan i nogle tilfælde klæbe, så sider der ligger tæt sammen længe kun vanskeligt kan skilles og noget af farven rives af. De klassiske silke-farvebånd til skrivemaskiner synes moderat stabile, men kan falme med tiden. Skrift fra sletbare bånd er helt uanvendelig - den er meget let at slide/gnide af papiret.

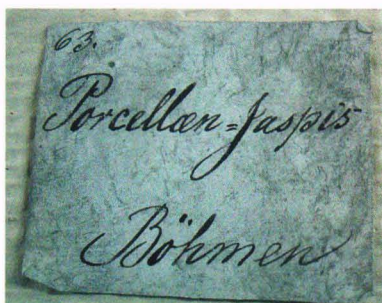
Selvklæbende sedler: Nej! Det er noget Fanden har skabt i vrede. For det første holder sådan nogen sjældent særligt godt og slet ikke, hvis de er blevet lidt snavsede eller støvede. For det andet omdannes limen som regel i løbet af få år og mister klæbe-egnen. Selvklæbende etiketter er glimrende til det, de er lavet til: midlertidig prismærkning. De duer ikke til langvarig mærkning af samlinger.

Lim: Jeg limer mine numre til stykkerne. PVA-lim (hvid trælim) er glimrende, bortset fra den hærdner og kan ikke opløses efter nogle år. Hvis man virkelig vil, kan man bruge PVB (Poly Vinyl Butyrat) lim, som forbliver opløseligt i alkohol meget længe. Meget små stykker, sand og den slags opbevarer jeg i et glas med prop, hvor nummeret ligger løst.

Kom i gang!

'Enhver rejse begynder med det første skridt' og alt det der sludder. Hvis du skal i gang med at katalogisere, så lad være med at 'begynde ved begyndelsen', men træf derimod beslutningen at fra i dag katalogiserer du alt, der kommer ind i samlingen sådan cirka med det samme. Så er fortidens synder en begrænset opgave og du kan med tiden katalogisere ældre materiale.

Illustrasjonene

på side 8, 9 og 16 er fra Mineralogisk Geologisk Museums samlinger.

Foto:

Hans-Jørgen Berg.

De øvrige illustrationer:

Claus Hedegaard.

Leserannonse:

Fasettmaskin Raytech Saw, utrustet med diamantskiver,preformer, doppepinnesett
Ray Tech d-105 sag.

Selges samlet for kr. 27 000 (ny pris 38 000) Ikke brukt Tlf. 75 75 44 97